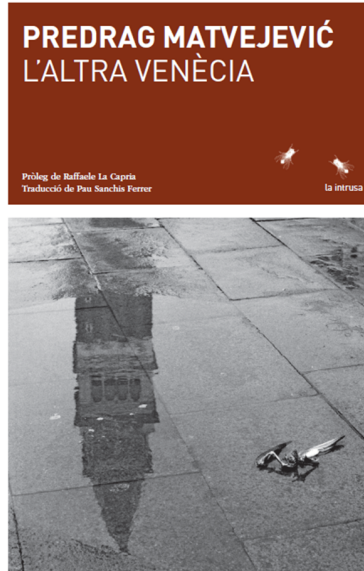

L'aigua duta pel sol...

Autoria: Predrag Matvejević
 Traducció: Pau Sanchis Ferrer
 Títol: *L'altra Venècia*
 Editorial: LaBreu, Cornellà de Llobregat, 2024
 145 pàgines

“No descriguis llocs per on ha passat molta gent; algú ho ha fet abans que tu, i potser més bé”. La citació obre el llibre de Matvejević i recull la tensió que el vertebrava: la dialèctica entre la Venècia real i la ideal. La patina representativa que recobreix la ciutat no ha sorgit del no-res; de fet, la seva existència mateixa és una mena de mirall en què els humans hi trobem reflectida la nostra tendència a l'ensomni i als propòsits impossibles. Edificada sobre el llot de la Llacuna per protegir-se de les invasions bàrbares, la “Sereníssima” va néixer a flor d'aigua. Aquesta situació excepcional ha resultat en una miscel·lània urbana fascinant, composta d'un aliatge alhora sumptuós i precari. La riquesa de suggestions, però, amenaça de reduir-la a la seva pròpia metàfora. Pel seu tarannà inversemblant, la capital vèneta està condemnada a esdevenir una idea: la de l'artifici humà vencent la força disgregadora de la natura. Com l'illa de San Marco in Boccalama, que pels volts del segle XVI va desaparèixer sota les aigües de la Llacuna, Venècia es troba sempre al caire de la desaparició. Una desaparició material i també ideal. Els noms que han confegit la ciutat al llarg dels segles s'estan perdent, i amb ells, els matisos que els van originar. Matvejević s'ho mira

evitant la “nostàlgia barata”, i ens brinda els records que durant segles han omplert l’esclat de llum de la Venècia mítica; “Venècia i l’altra Venècia, malgrat tot, continuen l’una al costat de l’altra, l’una dins l’altra, encara que només sigui en el record o la fantasia”. A la primera se la desitja, a la segona se la ignora. Fet i fet, els humans som experts en confondre la preservació de la idea amb el respecte a la realitat que la fa possible —diversa, contradictòria i canviant. És el respecte, el que porta l’autor a restituir els detalls, no pas de la Venècia dels palaus i les basíliques, sinó la dels pals de fusta que marquen l’entrada a la llacuna i la del “drama que es desenvolupa en la fusta de què estan fets”. L’altra Venècia de Matvejević es compon dels drames particulars dels noms: de jardins amagats, de tavernes, de plantes que creixen a les esclotxes de les parets, d’escultures erràtiques, de crepuscles entre San Lazzaro i San Servolo, d’il·lustracions anònimes de la ciutat, d’illes enfonsades... I quan Matvejević es fixa en l’art, no hi busca la majestuositat improbable de la Venècia convencional, sinó drecceres cap a l’altra. Per exemple, les obres de pintors venecians, poc conegudes però menys proclius a les “orgies de llum” dels pintors forasters, que encisats per l’excelsionalitat del que veien, la retrataven sense prendre esment de les ombres que també formaven part de la ciutat, i que els pintors locals, avesats a la Venècia quotidiana i fràgil, no podien oblidar. Un altre dels detalls recuperats, són les anomenades escultures *erràtiques*, fetes per picapedrers, mariners desvagats i artesans anònims, i que s’escampen pertot arreu: fragments d’una Venècia perduda sota el seu fulgor escultural.

Més enllà de l’art, Matvejević mostra l’ombra del somni daurat venecià a través de detalls prosaics. Si les formes del vent es “revelen en les retorçades branques de les oliveres”, les formes del mar que envolta Venècia es veuen en els infinits matisos del rovell que oxida el metall de la ciutat. Però fins i tot aquesta degradació evident té un caràcter contradictori; com si la relació entre natura i cultura hi prenguéssim un matís especial, el rovell de Venècia afegeix una tonalitat de color al seu esplendor decadent: “La pàtina s’assembla a una dauradura”. Comptat i debatut, la Venècia de Matvejević és el rovell daurat d’una visió particular de la ciutat; la seva. Una altra Venècia perduda. Fariem mal fet si la busquéssim en la ciutat actual, com una mena d’alternativa autèntica a la Venècia falsa i aparent. Com tota representació, el llibre de Matvejević serveix per relligar-se amb l’experiència del lector. L’autor prova de construir una Venècia feta amb

CAR ACT ERS

les seves oportunitats perdudes, i així fer-ne possibles altres de noves. Un llibre que ens recorda que per mantenir viva una realitat, cal refer-ne contínuament la idea, revifant allò que entre tots hem oblidat. Al cap i a la fi, les dues Venècies “no existirien ni sobreviurien l’una sense l’altra”.

Joan Rius Miralles